

2020-05-08

Justitiedepartementet
Enheten för lagstiftning om allmän
ordning och säkerhet och samhällets
krisberedskap (L4)
103 33 Stockholm

Remissyttrande avseende betänkandet Kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om utländska direktinvesteringar (SOU 2020:11)

Malmö tingsrätt har anmodats att yttra sig över rubricerat betänkande. Tingsrätten har granskat betänkandet utifrån sitt verksamhetsområde och får med anledning härav lämna följande synpunkter.

Förslag till lag med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om utländska direktinvesteringar (Avsnitt 1.1 och 6.3.6)

I den föreslagna lagens 3 § första stycket anges att kontaktpunkten, om det behövs för att få tillgång till vissa uppgifter, ska kunna förelägga bl.a. ett företag att tillhandahålla uppgifter eller handlingar. I andra stycket anges att ett sådant föreläggande får förenas med vite.

Den föreslagna lagens 5 § handlar om handräckning. Lagtextens lydelse skiljer sig åt i betänkandets avsnitt med författningsförslag respektive i författningskommentaren. Tingsrätten utgår från att det är lydelsen i avsnittet med författningsförslag som gäller. Enligt bestämmelsen får kontaktpunkten begära handräckning av Kronofogdemyndigheten, ”för att ... företaget ska tillhandahålla uppgifter eller handlingar enligt 3 §”. Vidare anges att vid handräckning gäller vissa angivna bestämmelser i utsökningsbalken.

I betänkandet hänvisas, som förebild till bestämmelsen om handräckning, till bestämmelser i bl.a. konkurrenslagen och lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s marknadsmissbruksförordning (se s. 106). Även i de bestämmelserna anges att en myndighet i en viss situation får begära handräckning av Kronofogdemyndigheten. De bestämmelserna ingår dock i ett komplex av bestämmelser som saknar motsvarighet i den nu föreslagna lagen.

Bestämmelserna i utsökningsbalken avser verkställighet. Sådan kan endast äga rum på grund av en exekutionstitel (härvid bortses från bestämmelsen i 7 kap. 14 § konkurslagen). Vilka exekutionstitlar som kan verkställas framgår av 3 kap. 1 § utsökningsbalken. Bland verkställbara exekutionstitlar finns domstolars domar, utslag och beslut. En förvaltningsmyndighets beslut utgör en exekutionstitel endast om det framgår av en särskild föreskrift att den får verkställas.

Enligt 5 kap. 1 § första punkten konkurrenslagen får Konkurrensverket ålägga ett företag att tillhandahålla uppgifter och handlingar. Om företaget inte rättar sig efter ett sådant åläggande kan Patent- och marknadsdomstolen, enligt 3 § i samma kapitel, besluta att verket får genomföra en undersökning hos företaget. I domstolens beslut ska, enligt 8 §, bl.a. anges vilka befogenheter verket har vid undersökningen. Möjliga befogenheter anges i 6 § och innefattar bl.a. att granska handlingar och ta kopior av dem samt att få tillträde till lokaler m.m. I 10 § anges att verket får begära handräckning av Kronofogdemyndigheten för att genomföra åtgärder som avser att granska och kopiera handlingar samt få tillgång till lokaler m.m.

När Kronofogdemyndigheten bistår med handräckning enligt bestämmelsen i konkurrenslagen utgör Patent- och marknadsdomstolens beslut den exekutionstitel som verkställs. I beslutet preciseras vilka befogenheter verket har vid verkställigheten. Verkets beslut enligt 5 kap. 1 § om åläggande för ett företag att lämna uppgifter utgör inte någon exekutionstitel som kan verkställas.

När det gäller lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s marknadsmissbruksförordning är det på motsvarande sätt Stockholms tingsrätt som kan besluta att en inspektion får genomföras. Vid handräckning enligt den lagen utgör alltså tingsrättens beslut den exekutionstitel på vilken verkställigheten grundas. Även i den lagen framgår det att beslutet ska ange vilka befogenheter som, i detta fall Finansinspektionen, har vid verkställigheten.

Det lagförslag som presenteras i betänkandet innehåller inte någon bestämmelse som innebär att en exekutionstitel som kan läggas till grund för verkställighet tillskapas. Om det finns behov av att med hjälp av Kronofogdemyndigheten eftersöka uppgifter hos företag (vilket tingsrätten saknar förutsättningar att bedöma) måste det alltså införas en bestämmelse som innebär att ett beslut ska fattas om att en sådan undersökning får göras. Bestämmelser om sådana med tvång genomförda inspektioner måste kringgärdas av processuella rättssäkerhetsgarantier som förhindrar missbruk och skönsmässighet (se NJA 2018 s. 936 p. 22). Tingsrätten förordar därför att beslut om att tillåta en undersökning och om vilka befogenheter kontaktpunkten ska ha vid undersökningen ska fattas av domstol. Regelverket kan lämpligen utformas med bestämmelserna i lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s marknadsmissbruksförordning som förebild. Det bör därvid övervägas om det, på motsvarande sätt som i den lagen, ska införas undantag för handlingar som omfattas av advokatsekretess och möjlighet att under pågående verkställighet få prövat om viss handling omfattas av beslutet.

När det gäller kretsen av företag som kan göras till föremål för förelägganden och eventuella inspektioner används i den föreslagna lagtexten uttrycket ”det berörda företaget”. I EU-förordningen används beteckningen ”det företag i vilket den utländska direktinvesteringen planeras eller har fullbordats”. Eftersom fler företag kan antas beröras av en direktinvestering, än det företag i vilket investeringen görs, framstår det uttryck som används i lagförslaget som alltför vidsträckt. Tingsrätten förordar att samma uttryck som i EU-förordningen används i lagtexten.

I fråga om vilka uppgifter och handlingar som omfattas av bestämmelserna i 3 och 5 §§ i lagen hänvisas till artikel 9.2 i direktivet. I den bestämmelsen nämns emellertid endast uppgifter. Det bör övervägas i den fortsatta beredningen hur handlingar ska behandlas, som innehåller både relevanta uppgifter och andra, tänkbart känsliga, uppgifter. Vissa av begreppen i artikel 9.2 är vidare oklara till sin innebörd. Det bör i lagstiftningsförarbetena, om möjligt, klarläggas vad som avses med ”yttersta investerare”, ”kapitaldelta-gande” och ”finansieringskälla”.

I handläggningen av detta ärende har chefsrådmannen Dag Cohen, rådmannen Niklas Ljunggren och hovrättsfiskalen Niklas Hansson deltagit.

Dag Cohen